

ПРЕДСТАВЉЕН НОВИ НАСЛОВ ИСТОРИЈСКОГ АРХИВА ПОЖАРЕВАЦ „НАХИЈСКИ СУД ПОЖАРЕВАЦ 1821-1839.“

ПОЖАРЕВАЦ ДОМ ПРВОГ НАХИЈСКОГ СУДА У СРБИЈИ

Поводом два века од Другог српског устанка и битке за Пожаревац, као и поводом 67 година од оснивања Историјског архива Пожаревац, у свечаној сали Скупштине града Пожаревац, 23. априла, представљен је нови наслов у едицији „Зборници докумената“ Историјског архива Пожаревац „Нахијски суд Пожаревац 1821 – 1839.“, приређивача др Мирољуба Манојловића. Када желимо да нагласимо зрелост и успешност једне државе говоримо о темељима и утемељености њених државних институција и степену демократије. Када говоримо о стварању модерне српске државе, говоримо пре свега о два века остварења државотворних институција и установа које чине обележје новог лица Србије, која почиње да прати токове и стремљења европских суседа. Обележје цивилизованости једне државе чине закони и институције које га штите и спроводе.

Двовековни ход ка освајању права и слобода у Србији

Податак и историјско верификовано знање да је Пожаревац од 1821. године имао суд, ставља наш град на прво место у ондашњој и данашњој Србији, који се може похвалити чињеницом да је место темељног устројства државноправног поретка, са успостављеном законодавном, извршном и судском влашћу као основним атрибутима једне државе. Податак да је пожаревачки суд основан као Први нахијски суд у Србији указује на значај који је варош Пожаревац тада уживала у привредном, политичком и социјалном миљеу државе. Основан као Совјет пожаревачки 1821. године, преко магистрата, исправништва, суда округа пожаревачког, првостепеног суда, среског, народног и окружног суда, овај суд остаје као постојећи, са континуираним радом до данашњих дана.

-Данашњи дан славио у спомен на дан када је 1815. године подигнут Други српски устанак, који је био прекретница у стварању модерне српске државе и војске, дан који означава двоветковни ход ка освајању права и слобода у Србији. Готово да нема недеље у години у којој се у Србији не обележава неки значајан датум из херојске прошлости нашег народа. Један од таквих празника јесте и колективно сећање на Други српски устанак и 1815. годину, када су Срби, предвођени славним књазом, водили борбу за своју земљу, своје име и своју веру. Јер српска државност није ни отета ни донета, нити добијена на поклон. Државност Србије утемељена је на јунаштву и жртви нашег народа, извојевана

у тешким борбама за очување голог живота на нашим вековним територијама. Тако скупо плаћена цена положена је и за рачун Европе, за сврху одбране њене хришћанске културе и традиције. Управо „за крст часни и слободу златну“ десетине хиљада Срба из Првог и Другог српског устанка пали су на вратима Европе, заустављајући османску силу испред капија данашњих европских престоница. Зато и треба да се зна да опредељивањем за европску породицу народа, Србија тражи и са пуним моралним правом очекује признање њеног европског духа и европске традиције. Као продукт самосталности српске државе уследило је стварање стајаће војске, установљавање Гарде од 76 младића из најбољих сеоских кућа и формирање судова. За време прве владе књаза Милоша, српска

Др Јасмина Николић

Др Ивана Крстић – Мистрицеловић

Др Мирољуб Манолјовић

пукотине у нашем систему вредности, моралности и родољубља. Поред сећања на славне дане прошлости, све више се окрећући себи, потребно је да се у моралност, образовање и културу врати

са собом“, истакла је директорка Историјског архива Пожаревац др Јасмина Николић.

Прекретница у стварању модерне српске државе

Према речима др Иване Крстић – Мистрицеловић, са Катедре за националну историју Криминалистичко – полицијске академије, Други српски устанак није био величанствен као Први, са великим ратним победама и истим таквим поразима. Али крајњи циљ, ослобођење Србије, ма колико још удаљен био, постизао се постепено и више дипломатски, а мање војничким путем, управо према карактерним особинама његовог вође. Начин на који је Милош Обреновић задобио власт и сама природа његове владавине могу се осушћивати са моралних и других позиција, али је то тешко чинити ако се у обзир узму произведене последице ове владавине. Други српски устанак окончан је договором Милоша и Марашли-али паше, новог београдског везира. На

српског народа, иницирало је објављивање изворних докумената покретањем едиције „Зборници докумената“. Први зборник докумената под називом „Двор и породица књаза Милоша у Пожаревцу 1825 – 1839.“, који је приредио др Мирољуб Манојловић објављен је 2011. године. Исти аутор приредио је и овај други зборник докумената под насловом „Нахијски суд Пожаревац 1821 – 1839.“, који је сада пред нама. Објављивањем одабране грађе фонда „Књажевска канцеларија“ из Архива Србије, омогућен је увид у рад првог српског магистрата у Пожаревцу. Презентовање јавности изабраних докумената уз научно утемељене коментаре аутора значајно је за даља истраживања и завичајне и целокупне историје српског народа у време његовог државноправног обликовања. И овај зборник докумената, као и претходни, побуђује пажњу не само научне и стручне јавности, већ много ширег круга читалаца. Надамо се да ће увидом у њега сваки читалац открити универзалну важност документа и схватити да је снага једног народа у домаћају његовог памћења“, казала је др Ивана Крстић – Мистрицеловић.

Приређивач књиге, др Мирољуб Манојловић истиче да се на овај начин најбоље чува архивска грађа за будућност, а са друге стране ставља на увид садашњим и будућим истраживачима разноразних тема, да на једном месту могу из ових књига да сазнају све оно што их интересује.

-Ми овде у Пожаревцу, са правом баштинимо и везујемо се за кнеза Милоша и династију Обреновић, с обзиром да је Милош за ова два века највише учинио у преображају Пожаревац од некадашње мале турске касабе у лепу српску варош, значајан град за државу Србију, који је у доба његове прве владавине од 1815. до 1839. године практично представљао поред Крагујевца други град у Србији и на неки начин био његова алтернативна престоница, рекао је Манојловић.

Д. Динић

држава је окончала процес свог ослобађања и осамостаљивања у односу на турску империју, а аутохтони правни поредак младе српске државе заокружио је процес стицања независности.

С тим у вези, документи публиковани у овом зборнику односе се на пресуде пожаревачког суда, истраге о појединим криминалним радњама из свих области правног законодавства, поједини документи су наредбе самог кнеза Милоша Обреновића и највиших државних органа окружној власти, као и преписка самог кнеза Милоша са нахијским кнезовима и другим људима који су уживали његово поверење. Један број докумената односи се на устројство првих војних формација у Пожаревцу. Објављивањем свеукупног садржаја фонда „Књажевска канцеларија“, научној, стручној и широј јавности омогућавамо истраживања како локалне, тако и историје Србије и српског народа у првој половини 19. века, као и стицање слике о почецима изградње модерне српске државе. У животу једног народа две стотине година и не представља дуг временски период. Наслеђе Милошеве дипломатије и одлучности протоком историје показало је своје

универзални систем вредности, који подразумева човекољубље, саосећање и осећање за социјалну правду и солидарност. Желимо да се врате времена у којима су знање,

Гости на промоцији

поштење, труд и лепо васпитање били највише вредности на којима читава заједница треба да темељи своје напоре за бољи живот сваког појединца. Национални празник служи и да себи обезбедимо државу коју чине институције које чувају вредности, али да је чине пре свега појединци које те вредности препознају и носе

основу овог усменог споразума, касније потврђеног султановим ферманима, кнез Милош почео је организовати управу, а потом и судство у ослобођеној Србији.

-Историјски архив Пожаревац на челу са директорком др Јасмином Николић, препознајући значај архивске грађе у којој је сачувано историјско памћење